

Ettevõtluse ja innovatsiooni komisjoni koosoleku protokoll

27. augustil 2025

Teaduste akadeemia juhatuse toas ja Zoomi keskkonnas

Algus kell 15.10

Lõpp kell 16.55

Juhatas: **Margus Lopp**

Kohapeal osalesid: Aavo Sõrmus, Urmas Varblane, Robert Kitt, Mart Saarma, Kadi Liis Saar, Margus Maidla (külalisena)

Zoomis osalesid: Karin Jaanson, Tiina Randma-Liiv, Veiko Uri, Kalle Kirsimäe, Raul Kirjanen

Puudusid: Marco Kirm, Mart Ustav, Maarja Grossberg-Kuusk, Dmitri Vinnikov, Heiti Hääl, Jaak Vilo

Protokollis: Silja Kala

Margus Lopp teeb ettekande – Milline on teaduspõhine innovatsioon, kuidas riik saab innovatsiooni toetada? Milline on ülikoolide ja avalik-õiguslike institutsioonide roll ja osa, kuidas panustada riigi arengusse paremini? Eesti innovatsiooni strateegiast ja kavadest 2025- ülevaade ja tähelepanekud. Riigil puuduvad konkreetset eesmärgid, nende saavutamise teed, rakenduslikud mehhanismid ja konkreetsete tegevuste plaan. Valdkondade-ülene integreeritus on puudulik.

Margus Lopp palub komisjonil ettekanne läbi analüüsida ja vähem oluline välja võtta, et jääks lõpuks võimalikult efektiivne dokument.

Mart Saarma soovib komisjonil esmalt teha kriitiline analüüs ja siis seada selged eesmärgid, mis on ka reaalselt saavutatavad. Akadeemia üks väga tähtis ülesanne on järgmisteks valimisteks anda mõtestatud programm, et teadusarendustegevus ja innovatsioon oleksid suurte tähtedega uute valitsuste programmis. Komisjon peaks presidendi mõttekojale andma leheküljelise sisendi, et mida me tahaksime arutada.

Eesti esimene probleem on see, et 1 % SKP-st, mis me anname teaduse ja arendustegevusele, kaks kolmandikku läheb alusuuringuteks. Eesti riik peaks oluliselt tõstma firmades toimivate uurimiste rahastamist. Patentide esitamisel oleme kehvast seisust, seda peaks muutma. Probleemiks on ka teadlaste ja ettevõtjate jaoks rahastamise teema- me saame raha, kas Eesti riigi maksumaksjate käest või Euroopa Liidult (mis on sisuliselt sama), mingit kolmandat rahastust me ei saa. Skandinaavias tuleb kolmandik rahast erafondidelt.

Mart Saarma tutvustab ka külalist Margus Maidlat, kellega koos tahetakse ette võtta samme, et Eestis luua taoline fond, nagu näiteks Nova Nordisk (ühelt poolt investeerimisfond, teiselt poolt heategevusfond).

Urmas Varblane- peaksime kokku leppima, mis need asjad on, mida tahame välja tuua. Kas tahame innovatsiooni või tahame, et Eesti majandus oleks teadusmahukas.

Mart Saarma- peaksime formuleerima väga selged eesmärgid. Üks võiks olla see, et Eestis kõrgtehnoloogilist tööstust on vähe, peaksime selle osakaalu tõstma.

Urmas Varblane arvab, et kui riik tahab saada teadusmahukamaks, siis see ei ole ainult toetuse teema. Selle kõrval on laenud, käendused, juurdepääs kapitalile, võrgustikega liitumine jne.

Margus Lopp arvab, et fundamentaalne probleem on, kuidas ülikooli kaasata innovatsiooni süsteemi sügavuti ja mahukalt. Terviklikku riigisüsteemi pole olemas.

Urmas Varblane selgitab, et tegelikult on meil olemas riigi innovatsiooni süsteem. Seal on eri komponendid, üks komponent on haridussüsteem, teadussüsteem, ettevõtlussüsteem, tugisüsteemid, poliitiline süsteem. Igal pool võib esineda tõrkeid. Oluline on, et me valime mõned kohad ja ütleme, et nendega me tegeleme, need on tähtsad.

Mart Saarma- see, et me finantseerime rakendusteadusi firmadest kolm korda vähem riigieelarvest, kui alusuuringuid, on vale strateegia, seda tuleb muuta. Patendid räägivad karmi keelt. Ei ole olemas tänapäeva moodsat kõrgtehnoloogilist tööstust ilma patendita.

Margus Lopp- ülikoolid ei ole ise võimelised rakendusteadust kõrgel tasemel tegema või pole veel seda struktuuri loodud.

Robert Kitt- üks oluline märkus oli maksuerisuste puudumine, aga väga raske on maksusoodustusi anda, kui maksumäär on null.

Teine asi on, et kas see killustatus on tingimata halb või hea. See, kuidas juhitakse fonde, see, et sa katsud osaleda paljudes projektides, ja kui mõni siis veab välja, on hästi. Üldiselt võiks toetada neid, kel juba jalad all.

Karin Jaanson- peaksime komisjonis süsteemselt jõudma selleni, et mis on kõikide arvates olulised probleemid. Kindlasti on meil alahinnatud ettevõtetes tehtav teadusarendus tegevus. Hästi suur ja tõsine probleem on kogu süsteemi juhtimine.

Aavo Sõrmus- kõik raha jagavad agentuurid käivad eri jalga. Nad administreerivad ja tegutsevad erinevate reeglite alusel.

Margus Lopp- raha jagamise süsteemil on palju erinevaid nüansse, hindamiskomisjonide koosseisud tekitavad küsimusi jne.

Raul Kirjanenile teeb muret alusuuringute ja rakendusuuringute omavaheline proportsioon, kuidas Eesti ettevõtjad loodavad loodud teadust ellu viia ja majandulikkude väärtust luua. Teine teema on terminid ja metoodika. Riik peaks ülikooli suunama tegema midagi, mis on riigi jaoks tähtis, samas tekib küsimus, et kes on see riik ja kas ülikoolid hakkavad käsku täitma.

Margus Lopp- riik saab ülikooli stimuleerida teatud teemade arendamisele.

Kalle Kirsimäe- kui sa astud kõrvale ja hakkad tegelema rakendusuuringutega, siis sa kaotad koheselt oma konkurentsivõime nõ alusteadustes. Eesti teadus on väga kaugel ees sellest, mida Eesti

ettevõtted tegelikult vajavad. Seda üliinnovatiivset teadust, mida Eesti laborites tehakse, sellega Eesti ettevõtetel pole midagi teha, sest puudub raha selle elluviimiseks

Urmas Varblane- Eestis oleks vaja professionaalset õpet spetsialistide õpetamiseks, kes suudaksid tippteadust ja ettevõtlust paremini kokku viia.

Mart Saarma räägib Soomes tehtud praktikast, kus loodi investeerimise fond, kuhu pandi sisse u 50 miljonit, ja selle fondi mõte oli see, et seda said kasutada need firmad, kus ülikooli inimesed mängivad nõ esimest viiulit.

Robert Kitt- nüüd on meil tippteadus, kes on ennast finantseerinud saadaval olevate vahenditega. Küsimus on, et kus on nüüd doktorandid ja mis sellest kõigest Eesti majandusele kasu on. Viis, kuidas me suudame siirdada, on tööstusdoktorantuurid, sellest on kasu Eesti majandusele. Ettepanek komisjonile on leida 3. detsembriks, akadeemia üldkoguks, konkreetsed kitsaskohad.

Robert Kitt- kui akadeemial jõudu väheks jääb, siis me oleme Rauliga efektiivsuse majanduskasvu nõukojas, mis otsib täpselt samasuguseid väikseid asju, mis ettevõtlusel on silmas ja mida saaks muuta.

Mart Saarma tuvustab üht sotsioloogilist uuringut teemal, kui palju rahvas usaldab eri asutusi ja seal oli akadeemia esirinnas (68%).

Järgmine komisjoni koosolek peetakse 29. oktoobril.